

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 6

Частина I

**Одеса
2020**

УДК 311
ББК 60.6

Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень: збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина I. – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – 202 с.

Автори:

Вітковська К. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О. Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю. О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорелова Т. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О. В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К. І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Абалмасова М. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Агапченко К. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Березорудський А. М. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Білоус О. Ю. – студент факультету економіки та управління підприємництвом Одеського національного економічного університету,

Бойко В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бойчева О. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Бурлаєва В. С. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Гарашенко О. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Капустян Г. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Лабенко О. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Любович А. А. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Манєва К. П. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Мівшук Ю. І. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Мотишена В. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Осадчук Я. В. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Стародубцева Т. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Унтілов В. В. – студент факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Чайковська О. О. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету,

Чумаченко Н. В. – студентка факультету менеджменту, обліку та інформаційних технологій Одеського національного економічного університету,

Штельмашук М. С. – студентка факультету економіки та управління підприємством Одеського національного економічного університету.

У збірнику наводяться результати дослідження студентів та викладачів кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів у деяких країнах світу, в Україні та окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Бурлаєва В.С., Ольвінська Ю.О. Стан здоров'я населення як чинник людського розвитку.....	6
Унтілов В.В., Погорєлова Т.В. Статистичний аналіз грошового ринку України.....	12
Стародубцева Т.В., Милашко О.Г. Статистичний аналіз зовнішньоекономічної діяльності України.....	20
Бойчева О.П., Вітковська К.В. Аналіз доходів населення Одеської області за даними вибіркового обстеження.....	31
Любович А.А., Підгорний А.З. Стан та перспективи розвитку соціальної сфери в Україні.....	41
Манєва К.П., Погорєлова Т.В. Статистичне оцінювання доходів Зведеного бюджету України.....	49
Чумаченко Н.В., Вітковська К.В. Рівень життя населення в умовах сучасності.....	57
Штельмашук М.С., Ольвінська Ю.О. Стан та розвиток альтернативних джерел енергії.....	66
Бойко В.С., Ольвінська Ю.О. Екологічний аспект людського розвитку.....	71
Мотишена В.В., Ольвінська Ю.О. Валовий внутрішній продукт як фактор людського розвитку.....	79
Білоус О.Ю., Ольвінська Ю.О. Аналіз забруднення світового океану.....	84
Лабенко О.В., Ольвінська Ю.О. Споживчий кошик як індикатор рівня життя.....	89
Чайковська О.О., Ольвінська Ю.О. Біологічне різноманіття сьогодення та його загрози.....	94
Білоус О.Ю., Тарасова К.І. Аналіз розвитку тютюнової промисловості України.....	99
Бойко В.С., Тарасова К.І. Економічні ризики в умовах глобалізації.....	106
Мотишена В.В., Тарасова К.І. Кібер-ризики як похідна розвитку технологій.....	116

Капустян Г.В., Ольвінська Ю.О. Проблеми та перспективи впровадження медичного страхування в Україні.....	124
Осадчук Я.В., Ольвінська Ю.О. Статистичний аналіз забруднення планети пластиком.....	133
Агапченко К.А., Милашко О.Г. Статистичний аналіз макроекономічних показників Норвегії за даними системи національних рахунків.....	139
Березорудський А.М., Милашко О.Г. Аналіз стану економіки Чеської Республіки.....	144
Бойко В.С., Милашко О.Г. Дослідження динаміки основних макроекономічних показників Франції.....	152
Мившук Ю.І., Самотосенкова О.В. Статистична оцінка стану ринку праці в Україні.....	160
Бойко В.С., Вітковська К.В. Історія розвитку вибіркового методу.....	168
Гарашенко О.В., Вітковська К.В. Питання проведення вибірових обстежень у маркетингових дослідженнях.....	176
Абалмасова М.П., Вітковська К.В. Статистичний аналіз результатів вибіркового обстеження економічної діяльності населення.....	182
Агапченко К.А., Вітковська К.В. Методологічні аспекти проведення вибірових спостережень домогосподарств у сільській місцевості з питань їх сільськогосподарської діяльності..	190
Мотишена В.В., Вітковська К.В. Обстеження умов життя домогосподарств: переваги та недоліки.....	197

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ВИБІРКОВИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ У СІЛЬСЬКІЙ МІСЦЕВОСТІ З ПИТАНЬ ЇХ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Агапченко К. А.¹, Вітковська К. В.²

¹ – студент, кафедра статистики,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Агапченко К. А., Вітковська К. В. *Методологічні аспекти проведення вибіркового спостереження домогосподарств у сільській місцевості з питань їх сільськогосподарської діяльності. У даній статті розглянуті питання організації вибіркового спостереження сільськогосподарської діяльності домогосподарств: цілі проведення, система основних показників, статистична методологічна база, критерії оптимізації дизайну вибірки.*

Ключові слова: вибіркові обстеження, домогосподарства, сільськогосподарська діяльність, статистична методологія, дизайн вибірки.

Agapchenko K. A., Vitkovska K. V. *Methodological aspects of conducting sampling observations of households in rural areas on their agricultural activities. In this article the questions of organizing sample surveys of agricultural activity of households are considered: goals of holding, system of basic indicators, statistical methodological base, criteria of optimization of sample design.*

Keywords: sample surveys, households, agricultural activity, statistical methodology, sample design

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Агапченко, К. А. *Методологічні аспекти проведення вибіркового спостереження домогосподарств у сільській місцевості з питань їх сільськогосподарської діяльності* [Текст] / К. А. Агапченко, К. В. Вітковська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 6. Частина I – Одеса, ОНЕУ. – 2020. – С. 190 – 196.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Домогосподарства є однією із складних і водночас важливіших ланок економічної системи будь-якої країни. Якісне, своєчасне та надійне статистичне забезпечення управління на всіх рівнях є одним із головних факторів стабільного розвитку України у сучасних умовах. Розробка дієвих соціально-

економічних програм неможлива без інформації щодо стану сільськогосподарської діяльності домогосподарств. Вибіркові обстеження домогосподарств в більшості країн світу стали основним джерелом інформації для аналізу, який є основою для розробки ефективних заходів соціальної політики та прийняття управлінських рішень. Зазначене зумовлює актуальність дослідження проблеми організації вибіркового спостережень домогосподарств у сільській місцевості з питань їх сільськогосподарської діяльності.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Окремі аспекти діяльності домашніх господарств у своїх наукових працях вивчалися такими видатними зарубіжними вченими, як Дж. М. Кейнс, Ф.Кене, Т. Мальтус, А. Маршал, Д. Рікардо, А. Сміт, П. Самуельсон та ін. В Україні теоретичними, методологічними та практичними аспектами дослідження даної проблематики займалися І. Боднар, М.Литвак, В. Мандибура, А. Олійник, Ю. Саєнко, Л. Черенько та ін. Питання теоретичного розвитку та активізації використання вибіркового методу у практичних дослідженнях були в центрі уваги Ф. Йейтса, Г. Калтона, Л. Кіша, У. Кокрена, Д. Шварца, а також А. Г. Волкова, Н. К. Дружиніна, Т. М. Чернишової та ін. В Україні вивченням різних аспектів вибіркового методу займалися такі вчені, як О. О. Васечко, А. М. Єріна, В. М. Пархоменко, В. Г. Саріогло, О. І. Черняк та ін. Проблеми забезпечення якості та надійності статистичної інформації, яка постає під час проведення вибіркового обстеження присвячені праці таких українських вчених, як С. С. Герасименко, А. В. Головач, В. Б. Захожай, А. М. Єріна, О. Г. Осауленко, Гладун О. М. та ін.

Метою статті є дослідження особливостей організації вибіркового спостережень домогосподарств у сільській місцевості з питань їх сільськогосподарської діяльності.

Виклад основного матеріалу. З переходом України на міжнародні стандарти в області статистики в Україні все більше поширюється проведення вибіркового обстеження домогосподарств. Результати проведених обстежень є важливим джерелом соціально-економічних та демографічних характеристик домашніх господарств України, на сонові яких розробляються заходи економічної та соціально-демографічної політики, здійснюється планування розвитку країни та прийняття управлінських рішень, як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях.

Головним виробником офіційної статистичної інформації в Україні є Державна служба статистики в Україні.

У дев'яностих роках минулого століття в Україні на постійній основі проводились два вибіркового обстеження населення – бюджетів сімей та з питань економічної активності населення (ЕАН) [1]. На сьогодні органами державної статистики на постійній основі проводяться три вибіркового обстеження населення: умов життя домогосподарств (УЖД), економічної

активності населення (ЕАН) та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості (СГД). Вони організовані як інтегровані обстеження, тобто, мають взаємоузгоджений дизайн вибірок, спільну мережу фахівців з інтерв'ювання, в них гармонізовані окремі показники та інше. Нова система вибірових обстежень домогосподарств побудована на новітніх розробках у галузі вибірового методу з урахуванням міжнародних стандартів і рекомендацій щодо методології отримання статистичної інформації та її якості. Створення нової системи проведення вибірових обстежень населення потребувало розробки відповідного наукового забезпечення щодо загальної концепції побудови вибірок, методологічних основ та методичних положень з формування вибірових сукупностей населення, забезпечення відповідної надійності оцінок показників з урахуванням конкретних умов функціонування органів державної статистики.

Введення вибірових обстежень сільськогосподарської діяльності домашніх господарств пов'язано із збільшенням ролі населення в сільськогосподарському виробництві і було впроваджено з вересня 2000 року за дорученням Уряду щодо удосконалення обліку виробництва сільськогосподарської продукції в домогосподарствах України [6]. Вибіркові обстеження сільськогосподарської діяльності (СГД) домогосподарств є комплексним і здійснюються на постійній основі на базі загальноприйнятих міжнародних стандартів. Результати досліджень відображають обсяги, напрямки та динаміку сільськогосподарської діяльності населення в сільській місцевості.

Основною метою вибірових обстежень сільськогосподарської діяльності домогосподарств є забезпечення інформаційної бази для всебічного аналізу, який є основою для розробки ефективних заходів соціальної політики та прийняття управлінських рішень. Цілі вибірових обстежень СГД домашніх господарств наведено на рис. 1.

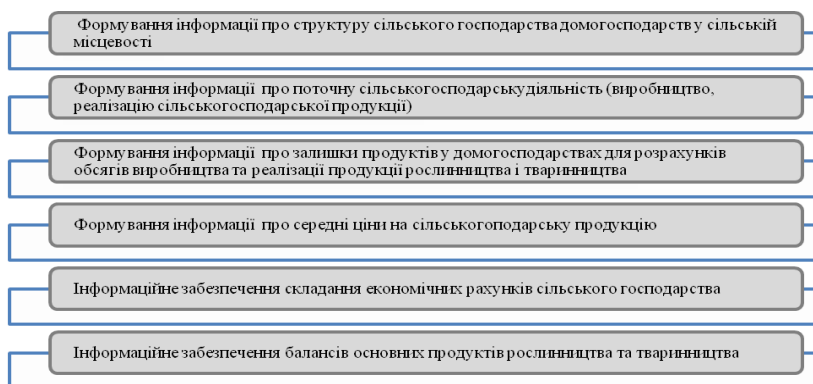

Рис. 1. Цілі вибірових обстежень сільськогосподарської діяльності домогосподарств

Програма обстеження СГД складається з системи показників, яка характеризує потенціал та вклад сільських домогосподарств у забезпечення країни продовольством (рис.2).

Результати обстеження сільськогосподарської діяльності домогосподарств широко використовують на національному і регіональному, а також міжнародному рівнях. Основними користувачами інформації щодо сільськогосподарської діяльності домогосподарств у сільській місцевості на центральному рівні є Комітети Верховної ради України, міністерства, наукові установи, навчальні заклади та ін.

Основним етапом підготовки та проведення будь-якого вибіркового обстеження є визначення принципів формування вибіркової сукупності. Якість планування вибірки та коректність процедур її формування в значній мірі визначають якість результатів вибіркового обстеження, а також адекватність витрат на його проведення. Ці методологічні основи розроблені з метою забезпечення належної якості виконання робіт з планування та формування вибірки з урахуванням наявної інформаційної бази для проведення державних базових вибірових обстежень населення.

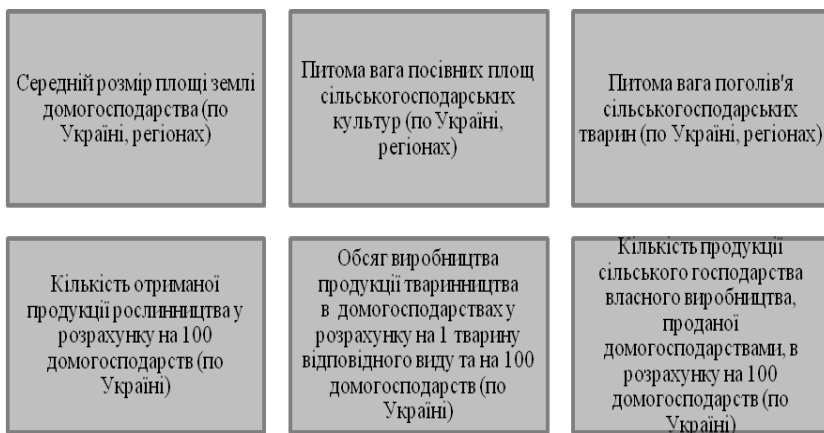

Рис.2. Система основних показників вибірових обстежень сільськогосподарської діяльності домогосподарств.

Методологічні основи базуються на сучасних науково-обґрунтованих принципах проведення вибірових спостережень, національному та міжнародному досвіді організації аналогічних обстежень.

Вибіркові обстеження СГД домашніх господарств мають свою методологічну базу, яка представлена в табл. 1.

Статистична методологія проведення вибірових обстежень сільськогосподарської діяльності домогосподарств в Україні

Назва документу	Дата затвердження
1. Методологічні положення щодо формування вибірових сукупностей для проведення органами державної статистики України вибірових обстежень населення (домогосподарств), затвержені наказом Державної служби статистики	26.02.2018 № 32
2. Методологічні положення з підготовки стандартних звітів щодо якості результатів державних вибірових обстежень населення (домогосподарств)	05.06.2008 №178 Зі змінами 11.07.2016 №107
3. Методика формування вибірових сукупностей для проведення у 2019–2023 роках вибірових обстежень населення (домогосподарств): умов життя домогосподарств, економічної активності населення та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості, затверджена наказом Державної служби статистики	01.03.2018 №39
4. Методика розрахунку системи статистичних ваг для оцінювання показників вибірового обстеження сільськогосподарської діяльності населення в сільській місцевості, затверджена наказом Державної служби статистики	28.03.2011 №69
5. Методика розрахунку характеристик надійності оцінювання показників за результатами вибірового обстеження сільськогосподарської діяльності населення в сільській місцевості, затверджена наказом Держстату	27.01.2015 №26
6. Вказівки для фахівця з інтерв'ювання з питань організації та методології обстежень населення (домогосподарств), які здійснюють органи державної статистики: обстеження сільськогосподарської діяльності населення в сільській місцевості, затвержені наказом Держстату	06.07.2018 №122
7. Порядок здійснення контролю роботи фахівців з інтерв'ювання з питань обстеження сільськогосподарської діяльності населення в сільській місцевості, затверджений наказом Держкомстату	01.02.2007 №29
8. Інструктивний лист Держкомстату щодо правильності визначення ознак домогосподарств для вибірового обстеження сільськогосподарської діяльності населення в сільській місцевості	30.07.2007 №06/3-14/440

Методика формування вибірових сукупностей для проведення у 2019–2023 роках вибірових обстежень населення (домогосподарств): умов життя домогосподарств, робочої сили та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості (далі – Методика) розроблена з метою визначення порядку розробки плану (дизайну) вибірки та здійснення комплексу робіт з формування територіальної вибірки та вибірових сукупностей домогосподарств для проведення державних вибірових обстежень населення у 2019–2023 роках.

Методика передбачає застосування оновленої, з урахуванням процесу створення в Україні об'єднаних територіальних громад сіл,

селищ, міст, основи територіальної вибірки для проведення вибірових обстежень населення у сільській місцевості, а також нової, порівняно з попередньою територіальною вибіркою, інформаційної бази для формування вибірових сукупностей ОРС та ОУЖД у міських поселеннях – відомостей щодо розміщення та характеристик виборчих дільниць, утворених на постійній основі на території окремих населених пунктів.

Більшість вчених основною проблемою методологічного забезпечення вибірових обстежень населення визначають проблему оптимізації дизайну вибірки та визначають її основні критерії (рис.3).

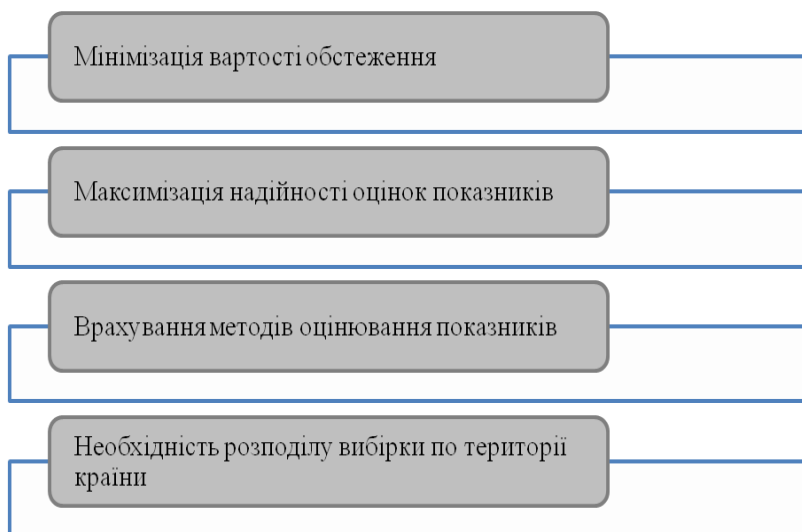

Рис. 3. Критерії оптимізації дизайну вибірки при обстеженні сільськогосподарської діяльності домогосподарств (складено за [2]).

Результати вибірових обстежень СГД домашніх господарств відображуються у наступних звітно-статистичних документах: ф. № 01-СГН (один раз на рік) "Запитальник базового інтерв'ю" (наказ Держстату від 06.07.2018 №121 ф. № 02-СГН (місячна) "Запитальник щомісячного інтерв'ю" (наказ Держстату від 25.09.2015 №219).

Висновки. Вибіркові обстеження сільськогосподарської діяльності домогосподарств є багатоцільовими та комплексними. За період проведення їх проведення в Україні досягнуті значні поліпшення стосовно організаційного та методологічного забезпечення, що дозволило підвищити ефективність використання результатів проведених обстежень. Основні проблеми, які стосуються даного виду обстежень, пов'язані з

відбиванням у ньому видів сільськогосподарської продукції, які є малопоширеними для окремих територій та проблемою репрезентативності малих територій (районів). Тому питання забезпечення належної якості даних шляхом удосконалення дизайну вибірки і на сьогодні залишається актуальним.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Гладун О. М. Вибіркові обстеження населення: методологія, методика, практика : Монографія / О. М. Гладун. – Ніжин: ТОВ „Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2008. – 348 с.
- 2.Гладун О. М. Дизайн вибірки та проблеми його оптимізації / О. М. Гладун, Н. А. Ващаєва // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз: Міжнародний зб. наук. праць. – Житомир, Житомирський державний технологічний університет, 2007. – Випуск 2(8). – С. 31–39.
- 3.Методологічні положення щодо формування вибірових сукупностей для проведення органами державної статистики України вибірових обстежень населення (домогосподарств), затверджені наказом Держкомстату від 26.02.2018 №32. – 46 с.
- 4.Методологічні положення з підготовки стандартних звітів щодо якості результатів державних вибірових обстежень населення (домогосподарств), затверджені наказом Держкомстату від 05.06.2008 №178 із змінами, затвердженими наказом Держкомстату від 11.07.2016 №107. – 62 с.
- 5.Методика формування вибірових сукупностей для проведення у 2019–2023 роках вибірових обстежень населення (домогосподарств): умов життя домогосподарств, економічної активності населення та сільськогосподарської діяльності населення у сільській місцевості, затверджена наказом Держстату від 01.03.2018 №39.- 116 с.
- 6.Спільний наказ Державного комітету статистики, Міністерства аграрної політики та Державного комітету по земельним ресурсам України від 26.04.2000р. № 127/53/48 “Про удосконалення системи статистичного обліку в сільському господарстві України”, режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0127202-00>.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ВИПУСК 6

Частина I

**Одеса
2020**